

SIEVIEŠU UN VĪRIEŠU VIENLĪDZĪGU TIESĪBU UN IESPĒJU VEICINĀŠANA

NOTIKUMI, POLITIKA, PĒTĪJUMI

DECEMBRIS, 2018

Labklājības ministrija

LATVIJĀ

IZMAIŅAS 2019.GADĀ ATTIECĪBĀ UZ LAULĀTAJIEM PENSIJU JOMĀ

Tuvinieka nāvei neviens nav gatavs; tomēr bēdas zināmā mērā atvieglo fakts, ka valsts ar izpratni un atbalstu vērsas pie Latvijas iedzīvotājiem – senioriem - sēru brīdī.

Sākot ar 2019.gadu, laulātam pensionāram (vecuma, invaliditātes, izdienas vai speciālās valsts pensijas) otra laulātā nāves gadījumā būs iespēja saņemt pabalstu, ar nosacījumu, ja mirušais laulātais arī ir bijis pensijas (vecuma, invaliditātes, apgādnieka zaudējuma, speciālās valsts pensijas vai izdienas pensijas (izņemot resoru izdienas pensijas)) saņēmējs. Pabalsta apjoms ir 50 procenti no mirušajam laulātajam piešķirtās pensijas, ko pārdzīvojušais laulātais varēs saņemt 12 mēnešus no pensijas saņēmēja nāves dienas. Šīs izmaiņas attiecas uz tiem pensionāru pāriem, kuru viena puse mirusi pēc 2019.gada 1.janvāra. Pārdzīvojušajam laulātajam pieprasījums pabalsta saņemšanai ir jāiesniedz sešu mēnešu laikā no pensijas saņēmēja nāves dienas. Tāpat pārdzīvojušais laulātais vai persona, kas uzņēmusies apbedīšanu,

saņems apbedīšanas pabalstu, kas sastāv ne tikai no mirušā pensijas divkārsa apmērā, bet arī pie pensijas noteiktās piemaksas pie pensijas par apdrošināšanas stāžu, kas uzkrāts līdz 1995.gada 31.decembrim, ja šāda piemaksa pie pensijas bija piešķirta mirušajam pensijas saņēmējam.

Atbalsts pārdzīvojušam laulātajam - pensionāram

Piemērs:

Pensionāres Guntas vīrs Artūrs ir devies aizsaulē. Gunta kārtu visus ar apbedīšanu saistītos jautājumus un dodas uz Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūru vai izmanto aģentūras e-pakalpojumus, lai saņemtu apbedīšanas pabalstu. Ja Artūra pensija kopā ar piemaksu bija 500 euro, tad apbedīšanas pabalsts būs 1000 euro liels. Pie tam Gunta varēs pieteikties pabalstam 50% apjomā no Artūra pensijas, un saņemt papildus savai pensijai vēl 250 euro nākamos 12 mēnešus. Tāpat Gunta var pieprasīt Artūram aprēķināto, bet līdz viņa nāvei neizmaksāto pensijas summu.

SKATU PUNKTI: profesionālās pilnveides mācību fokusā dažādība, tostarp dzimumu līdztiesības vērtības

Lai mudinātu Latvijas darba devējus atlaides procesā vērtēt darbinieku profesionālās spējas, nevis vecumu, etnisko piederību, dzimumu, seksuālo orientāciju, bērnu skaitu un citus ar zināšanām un pieredzi nesaistītus kritērijus, Sabiedrības integrācijas fonds sadarbībā ar Korporatīvās ilgtspējas un atbildības institūtu un organizācijas attīstības centru Spring Valley 2018. gadā unikālas bezmaksas mācību programmas **Skatu Punkti** ietvaros izglītoja dažādu līmeņu vadītājus un darbiniekus no budžeta iestādēm, uzņēmumiem un nevalstiskajām organizācijām.

Dalībnieku sastāvs apliecina, ka mācībās ir izdevies iesaistīt dažādus darba devējus, jo 91 dalībnieks pārstāvēja uzņēmumus, 82 – budžeta iestādes, bet 33 dalībnieki bija no nevalstiskā sektora. Ņemot vērā dalībniekiem aktuālus jautājumus un interesi par citu darba devēju pieredzi, praktiskiem risinājumiem, mācību programmas ietvaros izveidoti video un īpaši ieteikumi jeb vadlīnijas, kas arī citus darba devējus mudina kļūt atvērtākiem un palīdz ieraudzīt personāla un klientu dažādības ieguvumus. Visi materiāli ikvienam brīvi pieejami vietnē www.skatupunkti.lv.

2019. gada mācību programma tiks turpināta, un jau šobrīd interesenti tai var pieteikties vietnē www.skatupunkti.lv. Būtiski, ka visas ar mācībām saistītās izmaksas sedz organizatori, tāpēc no darba devēja nepieciešams tikai atbalsts un gatavība ieguldīt savu un darbinieku laiku.” Papildu informācija: www.skatupunkti.lv

DZIMTE UN TULKOŠANA

Novembra izskaņā Latvijas Universitātes (LU) Akadēmiskais apgāds publicēja LU Humanitāro zinātņu fakultātes (HZF) Dzimtes studiju centra sagatavotu zinātnisko rakstu krājumu “[Dzimte un tulkošana](#)”. Krājums apvieno dažādu nozaru ekspertu rakstus un pārdomas par dzimtes jēdziena nozīmi, tā kultūras un lingvistiskās tulkošanas iespējām. Šis rakstu krājums apvieno lingvistikas, literatūrzinātnes, antropoloģijas, filozofijas, sinoloģijas, tulkošanas studiju un pētniecības speciālistus.

Krājuma redakcijas komisiju veido nozīmīgākus zinātniekus humanitārajās un sociālajās zinātnēs. Publikācija apvieno ievērojamo dzimtes un tulkošanas teorētiķu oriģinālrakstus, nozīmīgāko teorētisko tekstu tulkojumus un pārpublicējumus. Saturu veidoja starptautisks autoru kolektīvs, kura pārstāvju lokā ir Latvijas, Lielbritānijas, ASV, Itālijas, Bulgārijas eksperti – O. Kastro, M. Baltiņš, E. Federici, A. Veisbergs, L. Flotova, Dž. Skota, A. Putniņa, M. Zitmane, K. Slavova, A. Baltgalve un citi. Rakstu krājuma sastādītāja – prof. I. Novikova.

EIROPĀ

DZIMUMU LĪDZTIESĪBAS ĪSTENOŠANAS METOŽU UN INSTRUMENTU PLATFORMA

2018. gada nogalē Eiropas dzimumu līdztiesības institūts (EIGE) prezentēja **Dzimumu līdztiesības īstenošanas metožu un instrumentu platformu**, kura iecerēta kā palīgs darbā politikas veidotājiem, lai viņu veidotās politikas iniciatīvas ņemtu vērā un atbalstītu vīriešu un sieviešu dažādās vajadzības. [Platformā](#) atrodamas dažādas stratēģijas un pasākumi, sākot no pēc dzimuma dalītiem datiem līdz veidiem, kā gūt politisku atbalstu dzimumu līdztiesības iniciatīvām.

Iesakām iepazīties arī ar dažām publikācijām par dzimumu līdztiesības praksi:

Dzimumu situācijas analīze: izvērtē pašreizējo sieviešu un vīriešu situāciju sabiedrībā, vācot datus un cenšoties noteikt pastāvošās nevienlīdzības cēloņus un sekas.

Dzimumu līdztiesības politikas plānošana: atzīst, ka sievietēm un vīriešiem ir atšķirīgas vajadzības un ka politikas un budžets ir jāplāno atbilstoši.

Apspriešanās ar dzimumu līdztiesībā ieinteresētajām pusēm:

konsultācijas ar iedzīvotājiem par politikas veidošanu; viņu uzskatu un viedokļu analīze un iekļaušana attiecībā uz esošo politiku izvērtējumu un jaunu iniciatīvu plānošanu.

Dzimumu līdztiesības un attiecību izpratnes veicināšana: izmanto pierādījumus, lai mobilizētu sabiedrības atbalstu un politisko gribu attiecībā uz dzimumu līdztiesības iniciatīvu īstenošanu. Piemēram, uzsverot to, ka dzimumu līdztiesības uzlabošana ES līdz 2050. gadam varētu izraisīt IKP pieaugumu līdz pat EUR 3,15 triljoniem.

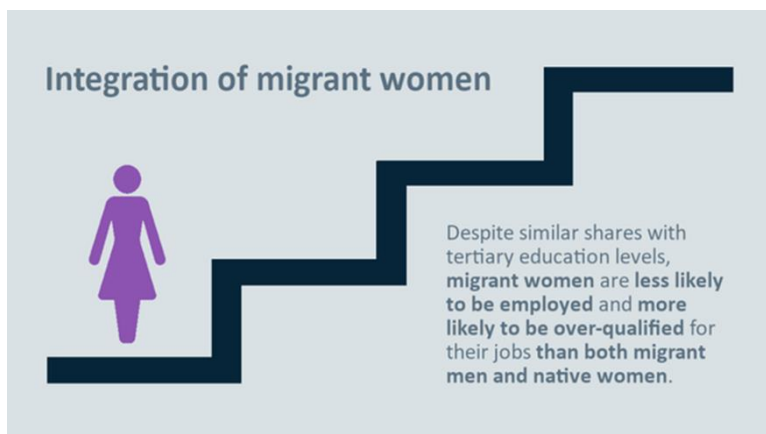
UZMANĪBAS CENTRĀ – SIEVIETES AR INVALIDITĀTI

Atzīmējot 3. decembrī starptautisko personu ar invaliditāti dienu, Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (EIGE) pievērta uzmanību problēmām, kuras skar sievietes ar invaliditāti - viņu dzimuma un invaliditātes dēļ. Kā liecina Eiropas Dzimumu līdztiesības indeksa rādītāji sievietes ar invaliditāti ikdienā saskaras ar vairāk šķēršļiem nekā sievietes bez invaliditātes un kopumā ikdienā pieredz lielākas grūtības nekā vīrieši. Viņām ir mazāka iespēja iegūt augstāko izglītību, strādāt ārpus mājām un ir augstāks nabadzības risks. Dzimumu stereotipu dēļ lielākā daļa aprūpes pienākumu un māsasaimniecības uzturēšanas darbu gulstas uz sieviešu pleciem.

Lai uzzinātu vairāk, izlasiet [EIGE ziņu apkopojumu](#) un [faktu lapu](#). Video par caurviju jeb multiplām nevienlīdzībām varat aplūkot [šeit](#).

SIEVIETES AR MIGRĀCIJAS PIEREDZI – ĪPAŠA MĒRĶA GRUPA**Migrācijas Politikas Grupas jauns pētījums
Sieviešu – imigrantu integrācija: būtisks izaicinājums un ierobežoti politiskie resursi**

Sieviešu ekonomisko un politisko līdzdalību kavē tādi tipiski šķēršļi kā vardarbība, diskriminācija, sievietes ierobežojošas un nenovērtējošas kultūras normas un dzimumu līdztiesības politikas trūkums. Sievietes ar migrācijas pieredzi saskaras vēl ar citiem šķēršļiem, kas saistīti ar viņu statusu mītnes valstī un migrācijas pieredzi. Jaunas Migrācijas politikas

grupas (Migration Policy Group¹) pētījums **Eiropas integrācijas tīmekļa vietnē** sniedz informāciju par to, kā šis divkāršais resursu trūkums – saistībā ar sievietes un imigranta statusiem – ietekmē viņu integrācijas rezultātus un akcentē starpresoru risinājumus,

kuri minētos šķēršļus novērstu.

Tā kā sievietes biežāk nekā vīrieši migrē, lai pievienotos ģimenes locekļiem, viņas krietni retāk gūst labumu no prasmju novērtēšanas, pārkvalificēšanās pasākumiem un citām integrācijas programmām salīdzinājumā ar vīriešiem – migrantiem. Tomēr pētījumā var atrast arī viņām pielāgotas integrācijas programmas: no valodu apguves Itālijā un mentoringa sistēmas Dānijā līdz atbalsta tīklam Vācijā un cilvēktiesību apguvei Portugālē.

Ar pētījuma rezultātiem angļu valodā varat iepazīties [šeit](#).

RUMĀNIJAS PREZIDENTŪRAS EIROPAS SAVIENĪBAS PADOMĒ PLĀNOTIE PASĀKUMI DZIMUMU LĪDZTIESĪBAS JOMĀ (2019.GADA JANVĀRIS-JŪNIJS)

2018. gada 12. decembrī Rumānijas valdības vadītāja **Viorica Dančila** (Viorica Dāncilā) Bukarestē, Rumānijas parlamentā sniedza publisku prezentāciju izklāstot Rumānijas prezidentūras Eiropadomē [darba programmu](#).

Tās ietvaros plānotās prioritātes organizētas četros pīlāros: *Konverģences Eiropa, Droša Eiropa, Eiropa kā globāls spēlētājs, Kopīgu vērtību Eiropa* (Europe of convergence, Europe of safety, Europe, global actor, Europe of shared values).

Ceturrtā pīlāra „**Kopīgu vērtību Eiropa**” ietvaros akcentēts dzimumu līdztiesības jautājums.

Dzimumu līdztiesības politikas prioritātes Rumānijas prezidentūras laikā būs šādas:

¹ Migrācijas Politikas Grupa (Migration Policy Group (MPG)) ir Briselē rezidējoša domnīca, kas nodarbojas ar starptautiskas migrācijas politikas analīzi. Latvijā pazīstama kā MIPEX jeb Imigrantu integrācijas indeksa autors, sadarbojas ar domnīcu Providus.

1. sieviešu un vīriešu ekonomiskās neatkarības palielināšana, samazinot dzimumu diskrimināciju uzņēmējdarbībā un samazinot atšķirības sieviešu līdzdalībā darba tirgū.
2. ar dzimumu saistītas vardarbības novēršana un apkarošana un ārkārtas aizsardzības pasākumi cietušo aizsardzībai un atbalstam.
3. vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirību nepieļaušana, īstenojot Komisijas iniciatīvu par rīcības plānu vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirību novēršanai 2017.–2019.

Rumānijas prezidentūras laikā plānoti šādi dzimumu līdztiesības jautājumiem veltīti notikumi:

- Augsta līmeņa darba grupas sanāksme par dzimumu līdztiesības integrēto pieeju notiks 2019. gada 18.–19. februārī Bukarestē.
- Augsta līmeņa starptautiska konference par dzimumu līdztiesību ar nosaukumu "Sieviešu stāvoklis mūsdienu sabiedrībā: starp iespēju nodrošināšanu, līderību un dzimumu diskrimināciju" notiks 30.–31.maijā Bukarestē.
- Augsta līmeņa starptautiska konference „Stambulas konvencijas perspektīvas: jauna apjoma un paradigmas maiņa visām ieinteresētajām pusēm” notiks 2019. gada 4. - 6. jūnijā Bukarestē.

PASAULĒ

GLOBĀLA KUSTĪBA

„VIŅŠ (IESTĀJAS) PAR VIŅU” ([HeforShe](#))

Solidaritātes kustība dzimumu līdztiesībai, kuru uzsāka ANO dzimumu līdztiesības un sieviešu iespēju veicināšanas aģentūra, darbojas dzimumu līdztiesības ziņojuma un aktivitāšu jomā kopš 2014. gada. Ikviens var kļūt par kustības dalībnieku, apliecinot savu ieguldījumu, un pārliecību,

ka savā tuvākajā apkārtnē veicinās dzimumu līdztiesību un iestāsies pret vardarbību, par cilvēcīgām attiecībām, reģistrējoties [šeit](#).

Šī sieviešu un vīriešu Solidaritātes kustība nodrošina sistēmisku, iekļaujošu un inovatīvu pieeju un uz aktuālu jautājumu efektīvu risināšanu vērstu platformu dzimumu līdztiesības problēmu risināšanai.

Viedokļu līderi, tostarp Somijas prezidents Sauli Niiniste un Kanādas premjerministrs Džastins Trudo, kustības ietvaros nākuši klajā ar publiskiem solījumiem ietekmēt pārmaiņas pasaulē tā, lai panāktu dzimumlīdztiesīgu dzīvi ikvienam iedzīvotājam. Piemēram, samazināt vardarbības pret sievietēm apjomu par 5% līdz 2020.gadam, palielināt sieviešu līderu īpatsvaru pasaules ekonomikā, līdzsvarot zēnu un meiteņu iespējas un talantu attīstību izglītībā. Kustības mājaslapā varat aizpildīt dzimumu [IQ testu](#) (pieejams angļu un krievu, arī citās pasaules lielajās valodās).

Aicinām iepazīties ar jaunākajām kustības idejām un publikācijām.

[2018. gada globālais pārskats par dzimumu līdztiesību.](#)

[Dzimumu līdztiesības risinājumi darbībā 2018 \(angļu valodā\).](#)

[Informatīvs ceļvedis vīriešiem, kuri iestājas par dzimumu līdztiesību.](#)

NOBELA MIERA PRĒMIJA – CĪNĪTĀJIEM PRET SEKSUĀLO VARDARBĪBU KARA APSTĀKĻOS

2018. gada 10. decembrī ikgadējā Nobela Miera prēmijas ceremonijā tika apbalvoti divi iedvesmojoši cīnītāji pret seksuālo vardarbību bruņotu konfliktu apstākļos – ginekologs no Kongo Deniss Mukvege (Denis Mukwege) un cilvēktiesību cīnītāja no Irākas Nadja Murada (Nadia Murad). Balvas piešķiršanas motivāciju abiem Nobela institūts raksturoja sekojoši: „par viņu pūlēm izbeigt seksuālās vardarbības kā kara un bruņotu konfliktu ieroča izmantošanu.”

Deniss Mukvege ir pazīstams arī kā „Brīnumdakteris”, jo ir apguvis rekonstruējošo ķirurģiju ginekoloģijā, kura dod iespēju atjaunot sieviešu reproduktīvos orgānus arī pēc smagām, izvarošanās gaitā piedzīvotām traumām un ievainojumiem. Slimnīcā, kuru viņš izveidoja pirms 20 gadiem, ik gadu ārstējas līdz 3500 sievietēm. Reizēm Dr. Mukvege dienā veic pat 10 operācijas. Viņa Nobela lekciju skatieties [šeit](#).

Nadja Murada pati ir cietusi no vardarbības, kad 2014. gadā viņu dzimtajā pilsētā Kočo (Kocho) nolaupīja Islāma valsts kaujinieki un turēja ieslodzījumā trīs mēnešus. Pašreiz Nadja dzīvo Vācijā. Viņas stāstu un Nobela lekciju skatieties [šeit](#).

SEŠAS LIETAS, KO ESAM IEMĀCĪJUŠIES NO SIEVIEŠU PRETESTĪBAS KUSTĪBAS 2018.GADĀ

ANO dzimumu līdztiesības un sieviešu iespēju veicināšanas aģentūra (turpmāk tekstā – Aģentūra) 2018. gada nogalē ar mērķi iedvesmot sieviešu tiesību aktīvistus, publicējusi pieredzes stāstu kolekciju.

2018. gadu Aģentūra bija pasludinājusi par sieviešu pretestības gadu. Tā laikā aktualizēti seksuālās uzņēmības darba vietā jautājumi, Nobela prēmija piešķirta cilvēkiem, kuri cīnījās pret seksuālu vardarbību kara apstākļos.

2018. gadam noslēdzoties, Aģentūra atskatās uz dažu īpašu sieviešu stāstiem. Viņas sacēlās pret netaisnību, lauza stereotipus un iedvesmoja mūs visus. Sešas atziņas, kuras akcentē sieviešu stāsti, ir:

- 1) Domāt par ikvienu un darboties visu labā;
- 2) Mentors ir vajadzīgs;
- 3) Atbalstīt vardarbību pārcietušos;

- 4) Neatkāpties nekādu šķēršļu priekšā;
- 5) Solidaritāte panāk pārmaiņas;
- 6) Ieklausies jaunajā paaudzē.

Ar pieredzes stāstiem angļu valodā varat iepazīties [šeit](#).